CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA MOTYWOWANIE DZIECKA DO NAUKI

1. Rola zainteresowania i zamiłowania do nauki.

Silnej motywacji do nauki sprzyja zainteresowanie tym, czego dziecko się uczy. Chęć uczenia się możemy wykształcić w dziecku np. poprzez :

a) wskazanie powiązań wiedzy książkowej z codzienną rzeczywistością :
- powiązanie wiadomości z fizyki, chemii, biologii z naturalnymi zjawiskami,
- odniesienie wiedzy historycznej do współczesnych wydarzeń,
- wskazanie na podobieństwa literatury do życiowych wydarzeń i problemów

b) poszerzenie wiedzy zdobywanej w szkole (muzeum, wycieczki krajoznawcze, gry edukacyjne , czasopisma, programy edukacyjne w TV)

c) rozbudzanie pozaszkolnych pasji i zainteresowań: zapisanie dziecka na zajęcia do Domu Kultury: studio muzyczne, studio foto-klub, studio teatralne, studio taneczne, studio plastyczne;

zajęcia karate, treningi piłki nożnej, siatkowej, itp.

d) zademonstrowanie na własnym przykładzie entuzjazmu do uczenia się, zdobywania nowych wiadomości : wspólna rozmowa np. na temat obejrzanego programu czy przeczytanego artykułu, dzielenie się różnymi ciekawostkami.

2. Poczucie kompetencji

Na motywację dziecka silnie wpływa poczucie kompetencji – lubi robić to, z czym sobie dobrze radzi. Na kształtowanie poczucia kompetencji wpływają zadania „w sam raz": ani nie za trudne –wywołują zniechęcenie, ani nie za łatwe – nie wywołują uczucia dumy czy satysfakcji.

Większość dzieci niechętnie przyznaje się do niekompetencji : obiecują, że wezmą się do pracy, ale tego nie robią; narzekają, że zadania są nudne lub głupie.

Zdarza się jednak także, iż dzieci przyznają, iż nie wiedzą jak wykonać zadania lub oświadczają, że jest ono dla nich zbyt trudne.

Co możemy zrobić w takiej sytuacji ?
- możemy zapytać co dziecko ma dokładnie zrobić, czy rozumie na czym polega zadanie – czasem niechęć do pracy wynika nie tyle z braku umiejętności, ale właśnie z faktu, iż dziecko nie wie co ma zrobić

- jeśli dziecko rozumie zadanie, ale twierdzi, że nie potrafi go wykonać, warto nakłonić je do

rozpoczęcia pracy, aby zorientować się czego potrafi, a czego nie. Możemy zadać konkretne pytania : „Czego potrzebujesz by rozwiązać to zadanie?; „Która część zadania sprawia ci największy kłopot ?

- gdy dziecko jest przerażone wielkością lub skomplikowaniem zadania, możemy zaproponować podzielenie go na mniejsze części (np. zrobienie najpierw łatwiejszych równań z matematyki, czytanie określonej liczby stron książki przez pewien okres)

3. Wpływ pochwały i nagrody

Na wspomniane powyżej poczucie kompetencji istotnie wpływa również wiara dziecka we własne siły. Możemy pomóc dziecku uwierzyć, że może odnieść sukces w szkole, poprzez przekazywanie pozytywnych informacji zwrotnych oraz pochwał.

Skuteczna i wartościowa pochwała zawiera konkretne i precyzyjne informacje, które dokładnie wskazują, co dziecko osiągnęło, w czym się poprawiło, np. „Uważam, że dobrałeś ciekawe i przekonywujące argumenty do uzasadnienia tezy tej rozprawki”. Ważne jest także docenianie nie tylko końcowego efektu, ale również wysiłku, wytrwałości, jaką dziecko wykazało podczas wykonywania zadania („Widzę, że bardzo się starałeś i włożyłeś dużo wysiłku w przygotowanie tego projektu”).

Wiarę we własne siły możemy wzmocnić w dziecku także poprzez :

- odwoływanie się do wcześniejszych, pozytywnych doświadczeń dziecka, np. sytuacji gdy poradziło sobie z prostszą wersją aktualnego zadania,

- przypominanie o tym, co już wie i potrafi,

- wyraźne komunikowanie, że wierzymy w dziecko (wsparcie emocjonalne)

Nagrody same w sobie nie są złe, ale nagminne nagradzanie dziecka za to, że się uczy może spowodować zanik zainteresowania nauką, rzeczywistą chęcią zdobycia wiedzy czy umiejętności – dziecko będzie uczyło się tylko w celu zdobycia nagrody, a nie dlatego że mu zależy, by dowiedzieć się czegoś nowego. Ponadto przekupstwa mogą spowodować osłabienie samodzielności dziecka, sprawiając, iż czuje się kontrolowane przez osobę nagradzającą.

Nagrody należy stosować sporadycznie i z umiarem, jeśli zawiodą już wszelkie sposoby nakłonienia dziecka do nauki.

Szczególnie dużą wartość mają nagrody, które sprzyjają wzbudzaniu zainteresowania nauką – ciekawy edukacyjny program komputerowy, nowa książka, wyjście na wystawę do muzeum, itp.

Ważne jest natomiast, by zaprzestać nagradzania, za coś co dziecko i tak już interesuje lub co lubi wykonywać z własnej woli.

4. Zamiłowanie do nauki a cele związane z wynikami i cele związane z nauką.

Wielokrotne badania wykazują, iż dzieci stawiające sobie za cel zdobycie wiedzy i umiejętności lepiej się uczą oraz czerpią większą przyjemność z przyswajania wiedzy w porównaniu z dziećmi, którym bardziej niż na wiedzy zależy na wynikach, dobrych ocenach.

Dzieci które bardziej skupiają się na zdobywaniu wiedzy niż wynikach :
- mają lepszą wewnętrzną motywację do nauki,
- uczą się bardziej aktywnie,
- przeżywają mniejszy stres,
- mają szerszy zakres zainteresowań,
- wykazują większą gotowość by prosić o pomoc, wyjaśnienie

Możemy pokazać dziecku, że cenimy stawanie się mądrym i zdobywanie wiedzy poprzez :
a) podkreślanie znaczenia nauki jako celu,

b) podkreślanie, że zdobycie wiedzy i nowych umiejętności jest ważniejsze niż oceny, (np. zamiast pytania : ” Jaką ocenę dostałeś ?”, lepiej zapytać :” Czego dowiedziałeś się dzisiaj w szkole ?”),

c) wykorzystywanie błędów w procesie zdobywania wiedzy :
- tłumaczenie, iż błędy są naturalną częścią procesu nauki,
- opowiadanie o własnych błędach, które były dla nas dobrą lekcją,
- pomaganie dziecku w uczeniu się na błędach i ich poprawianiu,
- niedopuszczanie do wyśmiewania się z błędów dziecka

5. Optymalne warunki do nauki

Motywacji do nauki sprzyjają w znacznym stopniu także odpowiednie warunki pracy, które z kolei wpływają na koncentrację dziecka, niezbędną dla efektywności pracy.

Ważne jest :
- zapewnienie w miarę możliwości stałego miejsca odrabiania lekcji,
- ustalenie pory i zasad odrabiania lekcji (ważna jest wspólna dyskusja i pewna swoboda wyboru ze strony dziecka sprzyjająca motywacji wewnętrznej), a także konsekwencji łamania zasad,
- usunięcie zakłóceń : hałas, nieporządek na miejscu pracy,
- wcześniejsze przygotowanie potrzebnych materiałów
i przyborów (celem uniknięcia stałego odrywania się od pracy),
- podzielenie czasu nauki na odcinki 40 minutowe, przedzielone krótkimi 5-6 minutowymi przerwami.

6. Rola pozytywnych relacji pomiędzy rodzicami i dzieckiem
Silnej motywacji dziecka do nauki sprzyjają bliskie i pozytywne relacje z rodzicami, oparte na akceptacji, zrozumieniu potrzeb i uczuć dziecka, wsparciu, zainteresowaniu życiem dziecka.

a) bezwarunkowa akceptacja oznacza, że kochamy dziecko takim, jakie jest, a nie tylko wtedy gdy jest grzeczne czy przynosi same szóstki i piątki. Warto mówić dziecku wyraźnie i wprost , że nam na nim zależy, a nie zakładać, że już zna nasze uczucia lub, że kupno prezentu będzie najlepszym świadectwem naszej miłości

b) wsparcie emocjonalne jest szczególnie ważne w sytuacji niepowodzeń, porażek, frustracji . Gdy dziecko wie, iż może nam zaufać, liczyć na pomoc i oparcie, będzie chciało dzielić z nami nie tylko swoje sukcesy i radości, ale również niepowodzenia, bez obawy iż spotka się z oskarżeniami i wyrzutami z naszej strony.

c) zainteresowanie i zaangażowanie w życie dziecka poprzez wspólne rozmowy, rodzinne rytuały, wspólne spędzanie wolnego czasu, życzliwe, ale nie wścibskie pytanie o sprawy dziecka nie tylko dotyczące szkoły, lecz także jego zainteresowań, kolegów, marzeń.

d) rozumienie i reagowanie na potrzeby oraz uczucia dziecka czemu służy uważne słuchanie

tego, co dziecko mówi połączone z obserwowaniem jego zachowania oraz odzwierciedlaniem jego emocji np. poprzez komunikaty typu : „Widzę, że jesteś smutny, niezadowolony” . Dziecko będzie czuło się zrozumiane jeśli postaramy się wczuć w jego sytuację („Próbuję sobie wyobrazić jak poczułeś się w tej sytuacji. To było chyba dla ciebie przykre doświadczenie”.). Często ulgę w trudnych sytuacjach przeżywanych przez dziecko może mu przynieść odwoływanie się do naszych , podobnych doświadczeń z okresu dzieciństwa czy młodości (np. „Ja też się irytowałam, kiedy uczyłam się gramatyki”).

Silna więź pomiędzy rodzicem i dzieckiem stwarza poczucie emocjonalnego bezpieczeństwa, które z kolei korzystnie wpływa na jego zdolności i chęć poznawania otaczającego świata.

Okazywane dziecku wsparcie pozwala mu podejmować różne wyzwania – istotne dla procesu zdobywania wiedzy – ponieważ wie, że będziemy przy nim niezależnie od tego czy odniesie sukces czy porażkę.

Bliska więź z dzieckiem pozwala mu być otwartym i szczerze mówić o tym co robi, myśli, czuje, z czym ma problemy; zachęca do mówienia o swoich sukcesach, ale
i porażkach, a także proszenia o pomoc.

Relacje oparte na wzajemnym szacunku powodują, że dziecko uwewnętrznia nasze wartości, łącznie z przekonaniem, iż praca i nauka, zdobywanie wiedzy i nowych umiejętności jest w życiu bardzo ważne.

opracowanie:

psycholog szkolny

mgr Hanna Kosińska